

A szovjet Hidroprojekt Intézet nemzetközi kapcsolatai

Csúcserőmű víztárolóval — A KGST-országok energiataartalékai — Távvezetékek rekordja

A szovjet Hidroprojekt tervezőintézet már több mint húsz éve szoros kapcsolatban áll a szocialista országok hasonló intézményeivel. Az egyik legjelentősebb közösen végzett munka, a szocialista országok vízienergia tartalékainak tanulmányozása. Közös, komplex expedíciók indultak a Duna, a Tisza, a Déli-Bug és más folyók partjainak felderítésére. Megállapították, hogy az európai szocialista országok és a Szovjetunió európai területén — a Volga nélkül évi 132 milliárd kilowattóra villamosenergia kitermelésére alkalmas vízkezelés áll rendelkezésre. Ennek mindössze egyötödét használták ki akkoriban.

Kidolgozták ezután a Duna energiájának kihasználására vonatkozó komplex terveket. A román és jugoszláv szakemberek a Hidroprojekt közreműködésével választották ki a vaskapui Vízierőmű helyét. A tervezésnél és építkezésnél messzemenően felhasználták a szovjet vízügyészek gazdag tapasztalatait. A szovjet ipar szállította a turbinákat és generátorokat, az egyéb berendezéseket, részben a jugoszláv Rade Koncsar Gépgyár szállította. Ugyancsak szovjet szállítmányok és gátrészek kerültek beépítésre a hajútba. Az ötven méter magas gát hossza több mint 1 kilométer. A tervezett teljesítmény — 2,100 ezer kilowatt — elérése után az erőmű évente 11 milliárd kilowattóra energiát fog szolgáltatni.

Jelenleg a szocialista országok tervezői közösen dolgoznak a KGST tagországok vízienergia tartalékainak ha-

tékony kiaknázása tervein. Egyedül a Szovjetunióban „kozmosz” számmal — 2.100 milliárd kilowattóra éves teljesítménnyel — fejezhetjük ki a rendelkezésre álló energiataartalékot.

A Jenyiszejen épülő Krasnojárszki Vízierőműben 12 egyenként 508 ezer kilowatt teljesítményű generátor kerül felállításra. Az építkezés során a komplex gépesítés olyan magas színvonalát érte el, ami páratlan az egész világon. A szibériai hidrotechnikai tapasztalatokat a szovjet szakemberek megosztják a KGST tagországokban tevékenykedő kollégáikkal.

A szovjet energetikusok hosszú évek óta kétdoldalúan egyeztetett tematikai tervek alapján tartják a kapcsolatot külföldi partnereikkel. Az egyik ilyen terz alapján a szovjet és az NDK-beli szakemberek közösen építenek ki egy vízienergia-tároló rendszert. Hasonló állomás már működik a Szovjetunióban, mégpedig Kijev mellett. Ejjel, mint szivattyúállomás működik, felnyomja a vizet a medencébe, majd nappal, a csúcsfogyasztás idején éppen a hiányzó energiát szolgáltatja.

A vízienergia-tárolók üzemeltetésénél van egy kényes pont. A szivattyúások alkalmával a beáramló víz komolyan megromlítja a partot. Ezzel a jelenséggel szemben a német szakemberek dolgoztak ki hatékony eljárást. Az NDK-ban már több ilyen állomás üzemel és épül a világ egyik legnagyobb, 1,050 ezer kilowatt teljesítményű, markersbacher tároló is.

A közös tervnek megfelelően — közölte velünk a Hidroprojekt tudományos-műszaki nemzetközi kapcsolatok csoportjának vezetője, Alekszej Sivnin — az NDK energetikai gazdag dokumentációt bocsátottak a rendelkezésünkre, hogy miként lehet helyreállítani a megromlott partokat. Barátaink értékes tapasztalatait jól hasznosítottuk a Zagorjei és Podmoszkovjei állomások létesítésénél.

A Hidroprojekt nemzetközi kapcsolatai nem korlátozódnak az erőművek közös tervezésére és építésére.

— Az Energosztyprojekt Villamoshálózat-tervező Intézetel közösen — mondotta Nyikolaj Malisev az intézet vezetőhelyettese — foglalkozunk a villamosenergia nagy távolságokra történő továbbításának műszaki problémáival. Ez igen fontos kérdés olyan nagyterjedésű országban, mint a Szovjetunió. Nem véletlen, hogy ezen a téren megelőztünk más országokat. Még emlékszem, mennyire meglepődtek a külföldi szakemberek, amikor üzembe helyeztük a Volgograd-Donyec közötti 500 kilométeres, 800 kilowatt feszültségű távvezetékét. Különösen nagy érdeklődést keltett az a körülmény, hogy ilyen nagy távolságra nem váltó-, hanem egyenáramot továbbítottunk. A New York Times azt írta, hogy a szovjet szakemberek igen bonyolult feladatot oldottak meg és hogy az oroszok idővel 50 milliárd kilowattóra energiát továbbíthatnak az európai területekre a volgai és szibériai erőművekből.

A szocialista gazdasági integráció komplex programja előirányozza az együttműködés elmélyítését és kiszélesítését az energetika területén. Ebben az évben Hidroprojekt szakemberei külföldi kollégáikkal együtt húsz nagyobb feladat megoldásán dolgoznak. Ezek jórésze a kétezredik év alapvető hidroeenergetikai irányzatainak fejlődésével, a víztartalékok maximális hasznosításával, hajózható víziutak kiépítésével, az öntözéses gazdálkodást szolgáló csatornarendszerek létesítésével foglalkoznak. A siker biztosítéka a KGST országok szakembereinek közös erőfeszítése.

Vlagyimir Szinyedubszkij (APN)

25 ÉVE TÖRTÉNT:

Választási győzelem a reakció felett

1945 őszén a Kiszgazdapárt abszolút többséget szerzett az országgyűlési választásokon. Akkor még a konzervatív és reakciós szavazók ettől a párttól várták jobboldali törekvések megvalósulását. De a Magyar Kommunista Párt, mint a Nemzeti Függetlenségi Front pártjaiból alakult koalíció legdinamikusabb tagja, megtorpanás nélkül folytatta a munkásegység és a munkásparaszt szövetség elnöki alapuló országépítő politikáját.

1945-től az 1947-es augusztus 31-i választásokig sikert siker után ért el. Végezte történelmi feladatát, miközben a reakció minden árnyalata szakadatlanul és alattomosan támadta.

1947 augusztus 31-én, az országgyűlési választáson annak kellett eldőlnie, politikailag milyen fokot vált eretebbé az ország népe? Értékeli-e azokat a vitathatatlan politikai és gazdasági eredményeket, amelyek a kommunista párt léte és munkája nélkül semmiképp nem jöhettek volna létre. A korábbi reakció elbizakodottan, 1945-ös „dicsőségének” fényében sütkérezve — a kommunista nagyszabású vereségére számított s ezt az illúziót terjesztette. Elbiza-

kodottságát mi sem jellemezte jobban, mint az, hogy a nyílt színre léptette fel koalícióján kívüli pártjait Su-lyok, Pfeiffer, Barankovics és Schlachta vezetésével.

A kommunisták reálisan felmérték az erőviszonyokat és bíztak sikerükben. Volt mire hivatkoznunk, hiszen nemcsak kezdeményezői voltak az újjáépítés nagy feladatainak, hanem többnyire legfőbb megvalósítói is. Kimagaslott a korszakos tettek sokasága közül a vasutak helyreállítása, az élelmezési krízis leküzdése, a földosztás, a mezőgazdasági termelés újjászervezése, a bányák teljesértékű üzemeltetése, a tervszerű gazdálkodás megalapozása és konkrét lépések a munkanélküliség végső felszámolására. Hiába gáncoskodott a hazai és a külföldi reakció, a dolgozók tízezreivel léptek be a pártba. Egyedül 1947 augusztusában 100 000 új taggal gyarapodott a párt.

1947 augusztus 31-re 200 külföldi újságíró érkezett Magyarországra „story”-ra éhesen. Ok is nagyszabású kommunista vereségre számítottak.

Es az eredmény? Hatvan százalékos többséget kapott a Nemzeti Függetlenségi Front, azaz a de-

mokratikus koalíció. A munkáspártok megszerezték az abszolút többséget Nagy-Budapestben és előretértek az egész országban. Mintegy 5 millió szavazó jelent meg az urnáknál, a választásra jogosultak több mint 90 százaléka. Tény az, hogy a kommunista pártja lett az ország legerősebb pártja: 100 képviselővel vonult be a parlamentbe. Ez igen nagy siker volt, hiszen a forradalmi erők a választók akaratából a reakció fölé kerekedtek. Valamivel könnyebbé vált a változatlanul nehéz országépítés.

A Magyar Kommunista Pártot a fényes és vitathatatlan győzelem nem vakította el. Mint a nemzeti, demokratikus összefogás legszervezettebb, belsőleg is legerősebb pártja — ki-tartott koalíciós politikájára. Erősítette a munkásegységet és a munkásparaszt szövetséget. Sikeresen lelkesítette munkára a magyar értelmiség legjobbjait és új erőket sorakoztatott fel az újjáépítés befejezésére, új feladatok megvalósítására. Így aztán 1948-ban egyesülhetett a két munkáspárt, és nagy lépések következtek a munkáshatalom teljes megvalósításáért.

FÖLDES MIHÁLY

Kuriózumok egy könyvtári gyűjteményben

Kevesen tudják csak, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest gyűjteményében számos különleges ritkaság, becses, nagyértékű nyomtatvány található. Ezek közül különösen a Zrínyi kalendáriumot keressük fel szeretettel a kutatók. A hasznos kis könyvecske 1664-ben Bécsben látott napvilágot. „Új és ó-kalendárium Krisztus urunk születése után való 1664. értendőre” címmel. A mű értéket nemcsak a rendkívül gondos, finom metszésű betűk szépsége növeli, hanem az a véletlen is, hogy aki a naptár volt, az részt vett Zrínyi nem egy hadjáratában, s gondos feljegyzéseket készített a lap-szélre. Különösen egyik bejegyzése kavarta fel a kutatók figyelmét. Eszerint „Gróf Zrínyi Miklós, horvátországi bánt — vadászatba egy ördög meglötte” — írja az ismeretlen megfigyelő. Egyébként a Zrínyi nevével számotartott kis naptár még számos érdekes, a kortárs olvasók számára nélkülözhetetlen feljegyzést is tartalmazott, többek között a „Rövid tanulság az érvágásba való rendtartásról”. — Mellette novellák, krónika szerepelt, no meg nem utolsósorban jóvendölés az év várható eseményéről. A híres Ballagi Aladár-féle gyűjteményből átkerült vékonykötetecske itt arra hívja föl olvasója figyelmét, hogy Szent István havának 20. napjától nagy szárazság következik. Részletes és bőséges felvilágosítást ad a magyarországi és erdélyi „szakadalmakról”, azaz a vészközpontokról. Zárójelében „chronológia” szerepel „mind föl-ső, s mind alsó Magyarországba lőtt hadakról”, amelyben tekintélyes része van már a török fenyegetésnek is.

1744-ből való egy másik érdekes kis naptár, házi és úti új kalendárium. Ez Stanislaus Dubranowski filozófus tanait alkalmazta magyar viszonyokra. Többek között arról olvashatunk benne, „mely időben kelnek a vetések”, s ebből sem hiányzik a jóslat, miszerint „havas tél és esős nyárt várhatunk”. Az érdeklődő ugyanakkor felvilágosítást kaphat „Magyarországnak és a hozzá való tartományoknak emlékeztető dolgairól”.

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsír

55.

Esténként varsákat állítottak föl, különösen nádasok átjáróiban, mert itt volt nagy a forgalom, s a varsa tátott szája úgy volt elhelyezve, hogy a gyanútlan hal a tölcészerűen szűkülő „vöröskön” át bejusson a tömlőbe, s onnan aztán már csak a halászbárkában várja be végzetét. Megtanulta, hogyan kell a vízbe pendíteni a kerek pöndőlhalót, hogy az inára gyöngyszerűen felfűzött ólomgolyócskák repülés közben szétteressék, mint egy ernyőt, s úgy huppanjon végül rá a vízre, hogy az alatta okvetlenül kő hal belebonyolódik öreg vagy apró szeméibe, s ne tudjon többé kiszabadulni. De ugyeszen hajította már a kétágú, két-három méteres szilgonyt is, s ritkán tévedett, s attól sem húzódozott, hogy a halászbokor számára kint a tápai réten zsákszámba húzálja ki a laza talajból a cötkényt, ezt a kutyatejféle mérges dudvát, mely botvastagságúra is megnő a víz közelében, s kiszárvá, feldarabolva a háló „főlibe” fűzhető, mint a legjobb para. Ez könnyen lebeg a víz színén, nem húzza le a háló súlya, ha éppen cötkényes halászatra szánták magukat. Ilyenkor beleeresztették a csóned vízbe, lehetőleg vápába a hosszú, több méter széles, cötkényekkel felszerelt hálót, minden nehezék nélkül, és sorsára bízták. Reggel az ösz-szevissza rángatott cötkényparák árulták el,

hogy hal akadt a háló szeméibe, vagy a kopoltyújuknál, vagy a hónaljuszonyuknál fogva, persze nemcsak egy, hanem néha több tucatnyi is.

Hát még a rekesztés, a vejszével való halfogás! Az volt aztán a kiadós! Mert a folyóvizet egyszerűen nádkerítéssel elzárták, s egyetlen kivezető utat hagytak rajta, azt, amely a vejsze labirintusába vezetett. A folyok ott meg-rekedtek, és szákkal kellett kimerni őket.

Rablógazdálkodás folyt a halla! — gondolta Bite Péter most már, hogy túl volt mindenen, s betegségekben zavartalanul mérlegelhetette az elmúlt időket. Volt év, hogy a szegedi halászok öt-hatezer mázsa halat árultak a halpiacon, de kétszer annyi szárított hal került távoli vidékekre, s négy-öt-száz akó halzsír. Nem csoda, hogy fogytán van, függetlenül a Tisza-szabályozástól! Ezt akkor tapasztalta, amikor az Alsó-városon megindult az osztrák mérnökök búcsú-járása a vasúti híd felépítése ügyében, s a tervek szerint a Tisza megközelítése már előre majdnem megközelíthetetlennek látszott, s ő, megneszelve a vést, jóval a híd felépítése előtt felköltözött a Felsővárosba, s elszegődött a leghíresebb halászmesterhez, Bitóhoz. No, ott aztán láthatta, hogy mennyi hal kerül területekre és mennyi megy veszendőbe! Az alsóvárosiak jámborabb, igénytelenebb emberek voltak, nem értettek az üzlethez, mint a görögökből, rácoból, örményekből összeverődött felsővárosi nép-ség, s megelégedtek a lét fenntartásához szükséges haszonnal. De a felsővárosiak gyorsan polgárosodtak és gazdagodtak, ebben nem ismer-tek kíméletet, s ez kiterjedt emberre, állatra egyaránt. A vagon gyűlt, s egyre gyarapodni kívánt, mohó természetének megfelelően.

O, akkor sok alsóvárosi hagyta abba ősi mes-terességét, mert a híd végül is valóban úgy épült

kat, amelyeknek gazdaságos-ságát növelni kell.

Az ÉVM vállalatok a múlt évi adatok alapján több tízezerféle termék termelésé-nek gazdaságosságát veszik „bonckés alá”. A termék-csoportokat is árucikkekre bontják, s gazdasági haté-konyaság szerint rangsorol-ják gyártmányaikat. Így választják ki azokat a ter-mékeket, amelyeknek ter-melése az átlagnál keve-sebb jövedelmet nyújt, vagy éppen ráfizetéses.

Az EVM szakemberei az irányelvekben hangsúlyozták, hogy komplex módon, az építésügyi ágazat sajátos-ságainak megfelelően kell ér-tékelnünk a gazdaságosságot. A nagytömegű építőanyagok előállításánál például nem-csak a termelés, hanem a szállítási költséget is figye-lembe kell venni. Az épi-tési költségeket tekintve

ugyanis kifizetődőbb a vi-szonylag drágább, de közel-ről szállított termék fel-használása, mintha az ol-csóbb termékét jóval mesze-zebbről kell beszerezni. Ezért fontos, hogy a külön-böző területek igényeihez igazodjon a termelés helye is. Különösen fontos a költ-ségek komplex mérlegelése az importlehetőségek vizs-gálatánál, mert az esetek többségében jóval kifizető-dőbb a népgazdaságnak a hazai építőanyag.

Az építésügyi ágazat vég-termékeinél, tehát az épüle-teknel sok esetben gazdasá-gosabb a drágább, de kiváló minőségű anyag, mint az azonos célra szolgáló gye-ngebb termék. Általában cél-szerűbb a költségesebb, de tartós anyagból kialakítani az épület homlokzatát, mint olcsó malterrel bevakolni, amit azután öt-hat éven-ként meg kell ismételni.

föl, hogy még aluljáró alagutat sem hagytak a töltésen, s így a legostobábban teljesen elzár-ták a város legtörzsközebb, leggyökeresebb népét az éltető folyótól. S ezen az elszigetelé-sen az se segített volna, ha megvalósítják Her-richnek a várost legérzékenyebben érintő ter-vét, vagyis a Maros torolatának levezetését a Boszorkánysziget alá, mert ezzel a Maroson le-ereszkedő sószállító luntrák és a makal gaz-dag terményekkel megrakott hajók nem a Hal-piacnál, a város központjában kötöttek volna ki, hanem távoli, majdnem lakatlan területen, s ennek bekapcsolása a város természetes for-galmába új milliókat emésztett volna föl, nem beszélve arról a történelmi tényről, hogy Sze-gedének sajátos rangot, városias fejlődést ép-pen a két folyónak szerencsés találkozása bi-ztosított.

Ó akkor még nagyon fiatal volt, alig húsz-éves, pedig a maga módján, szinte gyerekfő-vel, küzdötte végig a szabadságharcot, apjával együtt, s így elég edzett s már érett volt ah-hoz, hogy bele tudjon illeszkedni ebbe a más világba. A halászat minden ágában volt már gvakorlata, nem riadt vissza semmilyen mun-kától sem, Bitó meg örült a lelkes ifjúknak, aki-nek ügyességét már régebben is magasztalták előtte alsóvárosi ismerősei. A nagy halász-mesternek sok emberre volt szüksége, mert egy-egy halásztanyán akkor 70—80 személy is dol-gozott, elkelet a jó munkaerő. Bitónak meg több tanyája is volt a Tisza partján, ahol Szeged-től Csongrádig, néhány kilométernyi távolságra vagy negyven ilyen halásztanya működött, vagy-is fogta milliószámra a halat, s vitte piacra, vagy a helyszínen feldolgozta.

(Folytatjuk.)